

In de tijd van Simone de Beauvoir werd reeds gefluisterd dat het feminisme haar beste tijd had gehad. Tijdens de jaren 70 verwierp eveneens een gedeelte van de vrouwen de noodzaak van een specifieke vrouwenstrijd. Voor mannen leek het feminisme helemaal achterhaald. Vrouwen hadden het toch veel makkelijker dan voordien. Ze beschikten over een wasmachine, een droogkast, een diepvriezer... Wat wilden ze nog meer? Ook vandaag zeggen vele jonge vrouwen: "Ik ben geen feministe... De vrouwenbeweging heeft wel veel kunnen bereiken, zoals het recht op abortus bijvoorbeeld. Maar vandaag hebben we geen vrouwenbeweging meer nodig." Waarom doen de feministen nog steeds heel wat jonge vrouwen schrikken? En vooral, wat willen ze? Ze ijveren "gewoon" voor een sociale verandering die een einde maakt aan de mannelijke dominantie over de vrouwen, thuis, op het werk en in de maatschappij.

De strijd van vrouwen tegen deze onderdrukking is een politiek feit dat slechts één nieuw element toevoegt aan het politiek terrein, maar waar zovele mannen en ook een gedeelte van de vrouwen het kennelijk moeilijk mee blijven hebben, vrouwen die zich vaak niet bewust zijn van deze specifieke vorm van onderdrukking.

## Patriarchaat

Waar komt deze overheersing van de man over de vrouw vandaan. Deze overheersing, die we ook wel het patriarchaat noemen, bestaat reeds veel langer dan het kapitalisme (al wordt ze wel handig aangewend door het kapitalistisch systeem). Het is belangrijk het patriarchaat juist te omschrijven, om te begrijpen in welk mate het onafhankelijk is van het kapitalisme. Alleen dit begrip stelt ons in staat om de historische onafhankelijkheid tussen beide systemen bloot te leggen. En van daaruit wordt het mogelijk om anti-patriarchale en antikapitalistische acties te plannen.

l) Het patriarchaat bezet een dominante positie in onze samenleving. Historisch gezien is de familie een productie-eenheid. De Latijnse betekenis van familie verwijst naar het geheel van gronden, slaven, vrouwen en kinderen, die allen onderworpen zijn aan het gezag van de 'chef van de familie.

Binnen de familie worden goederen niet overgedragen via de samenleving of via de markt. Het gaat dus niet om ruiloperaties, maar om giften. De actoren zijn niet onderling verwisselbaar maar worden gedefinieerd door de regels van de 'vaderlijkheid'. De circulatie van goederen hangt dus niet af van de goede wil van de verschillende actoren.

Het huishoudelijk werk valt buiten de economische markt, daarom ook dat het allemaal gratis en voor niets gebeurt. Het gebrek aan verkoopswaarde is een specifieke eigenschap van de familiale economie. Het gaat niet om een afwezigheid van economische activiteit maar om de aanwezigheid van een andere economie. Het gaat er al evenmin om dat deze activiteiten gratis zijn omwille van de aard van het werk, want een aantal taken waar de vrouw vroeger voor opdraaide worden tegenwoordig buitenshuis gedaan (bijvoorbeeld brood bakken of kleren maken). Bovendien wordt hetzelfde werk, als het zich buiten de huiselijke sfeer afspeelt, wel betaald (bijvoorbeeld het passen op kinderen).

In Senegal stelden we bijvoorbeeld vast dat wanneer vermoeiende activiteiten geen geld in het laatje brengen, de taken zonder pardon worden doorgeschoven naar de vrouwen (zoals water gaan halen, graan tot meel malen...). Van het moment dat de activiteit toch geld zou opbrengen, wordt ze onverbiddelijk terug overgenomen door de man. Wanneer een waterput wordt vervangen dooreen gemotoriseerde pomp, wordt de uitbating ervan een mannenzaak. Als de machine in pan valt, dienen vrouwen het werk terug over te nemen.

De toeëigening en uitbuiting van hun werk binnen de familie vormen een gemeenschappelijke uitbuiting die haast alle vrouwen te beurt valt. Wanneer ze buiten hun werk ook werken gaan en deelnemen aan de kapitalistische productie, komende ze ook daar in een uitbuitende

## Is het feminisme voorbijgestreefd?

Contributed by Martine Devos  
woensdag, 06 februari 2002 -

---

productieverhouding terecht. Binnen de arbeidersklasse (klasse van producenten) ondergaan de vrouwen vaak nog een ergere uitbuiting dan mannen.

Opdat de vrouwen toch goede moeders en goede echtgenotes zouden kunnen zijn, heeft de regering nu een 'excellente' oplossing gevonden: het deeltijds werk. Weg met promotie, weg met een volledig pensioen...Ze zullen dan misschien wel een moeilijke oude dag hebben maar wat maakt het toch uit want voortaan kunnen ze echte huisfeeën worden, waardoor de man niet langer opgezadeld hoeft te worden met allerlei huishoudelijke taken en tijdens het weekend eindelijk zijn verdiende rust krijgt na een uitputtende week van hard werken!

Het seksisme, dat verbonden is met individuele man/vrouw-verhoudingen, is slechts één aspect van het patriarchaat. Het seksisme omvat niet de hele onderdrukking van vrouwen. Daarentegen is de institutionele autoriteit waarover mannen nog steeds beschikken, of ze zich nu autoritair gedragen of niet, een echte sleutelkwestie. Het maakt integraal deel uit van het 'goede oude patriarchale systeem'. Daarom moeten vrouwen zich organiseren en een totale vernietiging van dit systeem voor ogen hebben. Deze strijd moet samengaan met een strijd tegen het kapitalisme, tegen alle vormen van onderdrukking en uitbuiting. Jullie mening hierover interesseert ons. Laat ons weten wat jij erover denkt!